

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Částečná neplatnost rozhodčí doložky

Za poslední roky vznikla velice rozsáhlá judikatura, která se zabývá platností či spíše neplatností rozhodčích doložek a která v praxi znatelně zasáhla do využívání rozhodčího řízení jako alternativního způsobu řešení sporů. Jakkoli by přitom bylo možné očekávat, že je celá problematika jasně vyřešena, stále se objevují „bílá místa“, resp. otázky, které nebyly definitivně a jednotně vyřešeny.

Rušení rozhodčích nálezů pro neplatnost rozhodčí doložky

V praxi se lze setkat s velkým množstvím případů rušení rozhodčích nálezů, resp. s odmítáním jejich zohlednění v exekucích či v insolvenčních řízeních, kdy se vychází z toho, že dle ustanovení § 31 písm. b) ZRŘ byla příslušná rozhodčí smlouva neplatná z jiných důvodů (tedy z jiných důvodů než těch, že ve věci nelze platnou rozhodčí smlouvu vůbec uzavřít – tedy nedostatek tzv. podmínky arbitrality).

Uvedené „jiné důvody“ pro neplatnost rozhodčích doložek pak nejčastěji dopadají na rozhodčí doložky povolávající k rozhodování sporů soukromé rozhodčí soudy či rozhodcovská centra. Podle rozsáhlé a široce uplatňované judikatury **jsou totiž neplatné takové rozhodčí smlouvy, které neobsahují transparentní určení rozhodce - tedy buď přímé určení rozhodce, anebo konkrétní způsob jeho určení.**

Většina rozhodčích doložek narážela na to, že v nich nebyl rozhodce jmenovitě určen a jeho **volba náležela jedné ze stran sporu nebo třetí osobě, která ho měla vybrat ze seznamu** vedeného právníkem či fyzickou osobou, která nebyla stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona. Takový seznam rozhodců přitom nebyl součástí smlouvy.

V rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ve věci spis. zn. 33 Cdo 1616/2014 byla ovšem jako platná posouzena rozhodčí smlouva obsahující seznam konkrétních rozhodců, z nichž každý byl oprávněn spor samostatně rozhodnout. Právo zvolit jednoho z těchto vyjmenovaných rozhodců přitom náleželo straně, která podá žalobu (tedy nikoli výlučně jedné konkrétní smluvní straně – např. prodávajícímu). Takový mechanismus Nejvyšší soud ČR označil za souladný s ustanovením § 7 odst. 1 ZRŘ a uvedl, že nepředstavuje ujednání, které by mělo povahu nepřiměřené a zneužívající klausule.

Na jedné straně máme tedy **neplatné doložky**, které určují, že rozhodce vybere vždy konkrétní smluvní strana (typicky ta, která rozhodčí doložku do smlouvy prosadila) nebo třetí osoba (obvykle předseda či jiná osoba ze soukromého rozhodcovského centra), a to většinou z jakéhosi soukromého seznamu rozhodců. Proti tomu stojí **platné doložky** obsahující rovnou seznam několika konkrétních rozhodců s tím, že právo volby náleží žalobci (tedy nikoli konkrétní smluvní straně -např. prodávajícímu- lhostejno, zda bude v pozici žalobce či žalovaného).

Kombinovaná rozhodčí doložka

V případě řešeném velkým senátem občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu pod spis. zn. 31 Cdo 3534/2019 přitom rozhodčí doložka obsahovala obě shora specifikované varianty.

Primárně se totiž smluvní strany dohodly, že pravomoc k řešení veškerých sporů ze smlouvy o půjčce má samostatně kterýkoliv z jasně identifikovaných rozhodců, kterému žalobce (v této pozici se mohou teoreticky vyskytnout obě smluvní strany) doručí žalobu (tedy koncept připouštěný jako platný). Pro případ, že by žádný z konkrétně uvedených rozhodců nebyl ochoten nebo nemohl funkci rozhodce přijmout či vykonávat, dohodly se pak smluvní strany na náhradním způsobu určení rozhodce tak, že jediný rozhodce bude určen věřitelem ze seznamu advokátů vedeného Českou advokátní komorou (tedy naopak mechanismus považovaný za neplatný, když volba náleží pouze jedné ze stran - věřiteli nehledě na to, zda by byl žalobcem či žalovaným).

Předmětem posouzení tedy bylo to, zda může rozhodčí smlouva (doložka) obstát alespoň částečně nebo je neplatná celá. Jelikož tato otázka byla řešena v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu rozdílně, byla věc postoupena právě velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu.

Ten připomněl, že podle § 41 OZ vztahuje-li se důvod neplatnosti jen na část právního úkonu, je neplatnou jen tato část, pokud z povahy právního úkonu nebo z jeho obsahu anebo z okolností, za nichž k němu došlo, nevyplývá, že tuto část nelze oddělit od ostatního obsahu. Je-li tedy důvodem neplatnosti postižena jen část právního úkonu, má být za neplatnou považována toliko tato (důvodem neplatnosti dotčená) část. Pouze tehdy, vyplývá-li z povahy právního úkonu, z jeho obsahu nebo z okolností, za nichž k němu došlo, že tuto část nelze oddělit od ostatního obsahu, je neplatným celý právní úkon. Závěr o (ne)oddělitelnosti (důvodem neplatnosti dotčené) části právního úkonu od zbytku právního úkonu by měl respektovat vůli účastníků právního úkonu. V projednávané věci **si přitom účastníci stanovili primární pravidlo pro určení rozhodce, v rámci kterého jmenovitě zvolili tři konkrétní rozhodce, z nichž kterýkoliv je oprávněn rozhodovat v budoucnu vzniklý spor. Pouze jako náhradní pravidlo** pro případ, že by žádný z takto zvolených rozhodců nemohl či nechtěl případný spor rozhodnout, byl ujednan eventuelní postup pro výběr jiného rozhodce. Z ujednání účastníků se podává, že **pokud dojde k výběru rozhodce podle prvotního pravidla, náhradní postup výběru se neprosadí.**

Ujednání o náhradním postupu při výběru rozhodce je tedy dle Nejvyššího soudu oddělitelné od primárního pravidla, neboť **primární pravidlo může samostatně existovat a prosadit se i bez ujednání o náhradním postupu** (jak se ostatně v posuzovaném případě skutečně stalo).

Dále Nejvyšší soud doplnil, že **uvedený závěr taktéž respektuje jasně vyjádřenou vůli obou účastníků dohody řešit jejich spory v rozhodčím řízení.** Případná neplatnost ujednání o náhradním postupu tak nemůže způsobit (sama o sobě) neplatnost ujednání o primárním výběru rozhodce.

Proto Nejvyšší soud v citovaném rozhodnutí uzavřel, že **týká-li se důvod neplatnosti toliko části rozhodčí doložky, již lze oddělit od zbytku rozhodčí doložky, je neplatná pouze (důvodem neplatnosti dotčená) část rozhodčí doložky.**

JUDr. Jakub Celerýn

advokát

[Mališ Nevrkla Legal, advokátní kancelář](#)

Kováků 554/24

150 00 Praha 5

Tel.: 296 368 350

e-mail: law.office@mn-legal.eu

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)
- [Nejvyšší soud a forma smlouvy o smlouvě budoucí: krok zpět v ochraně právní jistoty?](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Spoluvlastnictví a správa společné věci](#)
- [Doručování soudních písemností ze zahraničí do ČR](#)